

Wszystkich członków i sympatyków TNP

ZAPRASZAM

NA

II Konferencję Prakseologiczną Zakładu Filozofii KES SGH

pt. „Prakseologia, etyka, sztuczna inteligencja”

która będzie miała miejsce w

Szkole Głównej Handlowej w Warszawie

Gmach Główny, sala 152 (I piętro)

al. Niepodległości 162

Warszawa, 3 grudnia 2024 r.

Wstęp wolny

dr hab. prof. SGH Grzegorz Szulczewski

Program

8.30-9.00 Kawa

9.00-9.30 Powitanie

9.30-10.00 prof. em. dr hab. Mirosław Sułek UW

Prakseologia, potęgotmetria, sztuczna inteligencja – co mogą sobie zaoferować?

10.00-10.30 dr hab., prof. IFiS PAN Maria Gołębiowska IFiS PAN

Antropologiczne i ontologiczne stanowiska transhumanizmu

10.30-11 dr ad. Wiesław Banach Instytut Kulturoznawstwa, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ***Kulturowe i społeczne implikacje rozwoju sztucznej inteligencji***

11.00-11.30 prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska-Ziemacka Zakład Badań nad Bankructwami Przedsiębiorstwa, Instytut Finansów Korporacji i Inwestycji SGH

11.30-12.00 Przerwa kawowa

12.00-12.30 prof. dr hab. Wojciech Paprocki IITiM, KBwT KZiF

SGH AI w sferze 'business to business' (B2B) - jak będą się zmieniać łańcuchy wartości?

12.30-13.00 prof. dr hab. Jakub Growiec KEI KAE SGH

Zagrożenie egzystencjalne ze strony transformatywnej sztucznej inteligencji

13.30-14.00 dr hab., prof. SGH Jacek Ziobrowski KF KES SGH

Etyka nie tylko dla sztucznej inteligencji

14.00-14.30 Przerwa obiadowa

14.30-15.00 dr hab.ad. Robert Sroka Akademia Leona Koźmińskiego, Dyrektor ds. ESG, Abris Capital

Fundamenty etyki człowieka wobec sztucznej inteligencji. Karta praw podstawowych jako źródło etycznego podejścia do AI w UE

15.00-15.30 dr hab., prof. SGH Dariusz Turek IP KNoP SGH

SI jako podmiot moralny, to źle postawione pytanie

15.30-16.00 dr ad. Magdalena Cicharska KMI KNoP SGH

Od etyki dostępności do praktycznych rozwiązań: AI jako narzędzie inkluzji społecznej

16.00-16.30 dr ad. Magdalena Marucha-Jaworska KPaiFP KNoP SGH

Problemy prawne wynikające z korzystania z narzędzi sztucznej inteligencji

16.30-17.00 mgr Maciej Czyszczon Doktorant, Uniwersytet KEN Kraków

Wyzwania etyczne związane z rozwojem sztucznej inteligencji

17,00-17.30 mgr Eryk Hałas Doktorant, UW r Wrocław

Ład prawno-gospodarczy w erze dynamicznego rozwoju SI w świetle libertariańskiej etyki własności prywatnej

17.30-18.00 mgr inż. Michał Jasłowski Doktorant, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, Wrocław

Człowiek jako wolny i odpowiedzialny podmiot pracy w kontekście etycznych wyzwań rozwoju sztucznej inteligencji

18.00-18.30 dr ad. em. Bronisław Bombała Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Sekwencja DIKW a sztuczna inteligencja

18.30-19.00 dr ad. Ewa Rosiak-Zięba KF KES SGH

„Nie zabijaj operatora!”, czyli o wybranych etycznych wątkach związanych ze szkoleniem sztucznej inteligencji

Abstrakty

- **dr ad. Wiesław Banach**

Instytut Kulturoznawstwa, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Kulturowe i społeczne implikacje rozwoju sztucznej inteligencji

Referat jest próbą refleksji nad kulturowymi i społecznymi implikacjami rozwoju sztucznej inteligencji. Z jednej strony oczywistymi są pozytywy wynikające z jej efektywnego wykorzystywania w kolejnych dziedzinach życia - z drugiej zaś, niepokoić mogą oznaki braku ogólniejszej refleksji nad cywilizacyjnymi skutkami wszechobecnej ekspansji AI. Ten deficyt to efekt charakterystycznego dla inżynierów i innych przedstawicieli nauk ścisłych scjentyzmu oraz „myślenia tunelowego”, czyli postrzegania wszystkiego oddzielnie i tym samym ignorowania sygnałów o pojawiających się zagrożeniach. Czy zatem w tej sytuacji zasadnym będzie wciśnięcie hamulca i kto ewentualnie miałby być hamulcowym?

- **dr ad. em. Bronisław Bombała**

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Pytanie o sztuczną inteligencję (Artificial Intelligence, AI) wiąże się takimi pojęciami jak: dane, informacja, wiedza, rozumienie czy mądrość. W literaturze przedmiotu najczęściej definiuje się je i porządkuje stosując sekwencję zgodną z akronimem DIKW, pochodzącym od pierwszych słów poszczególnych składowych: data (dane), information (informacja), knowledge (wiedza) i wisdom (mądrość). Kiedyś był to problemat epistemologii, logiki i ogólnej metodologii nauk. Obecnie w sposób szczególny zajmują się nimi takie dziedziny jak: zarządzanie wiedzą i teoria informacji. Sekwencja obejmująca: dane, informację, wiedzę i mądrość jest często stosowana, ale wciąż nie dopracowano się jednoznacznych, zadowalających i powszechnie akceptowalnych definicji samych pojęć.

W analizach naukowych ostatni element sekwencji DIKW, czyli mądrość jest zazwyczaj pomijany; naukowcy nie potrafią tego pojęcia – ani zrozumieć, ani wyjaśnić. Karl Popper już w 1963 r. stwierdził, że absurdalne jest rozpoczynanie od czystych obserwacji (danych i informacji) bez oparcia się na jakiejś teorii i że dane mają niewielką wartość, jeśli nie są oparte na hipotezie (wiedzy). Sekwencja DIKW jest krytykowana, ale ten model jest stosowany także w analizach AI. Część naukowców stwierdza, że pojmowanie wiedzy jako zbioru informacji jest niewłaściwe, wiedza bowiem zawarta jest w użytkowniku, a nie w zbiorze informacji. Analiza różnych definicji danych, informacji i wiedzy prowadzi do wniosku, że dane i informacje są charakteryzowane jako zjawiska w domenie uniwersalnej, a wiedza jako zjawiska w domenie subiektywnej, a zatem istnieją w odrębnych światach. Bezzasadne jest zatem umieszczenie danych, informacji i wiedzy w jednej hierarchii.

- **dr ad. Magdalena Cicharska**

KMI KNoP SGH

Od etyki dostępności do praktycznych rozwiązań: AI jako narzędzie inkluzji społecznej

Próba analizy etycznych i prakseologicznych aspektów wykorzystania sztucznej inteligencji w zapewnianiu dostępności edukacji dla osób głuchych. Wychodząc od filozoficznych koncepcji, przez analizę efektywności obecnych rozwiązań, prezentuje możliwości technologii AI w kontekście tłumaczenia języka migowego. Na przykładzie systemu migam.ai demonstruje, jak innowacje technologiczne mogą realizować etyczne zobowiązania uczelni, jednocześnie zwiększając efektywność działania instytucji edukacyjnych.

- **mgr Maciej Czyszczon**

Doktorant, Uniwersytet KEN

Wyzwania etyczne związane z rozwojem sztucznej inteligencji

Celem referatu jest analiza wyzwań etycznych związanych z rozwojem sztucznej inteligencji, w tym odpowiedzialności, stronniczości i spójności wartości. Zbadam kwestie moralnej sprawczości, ludzkiej autonomii oraz obawy egzystencjalne. Ocenę zagadnienia zasad etycznych i ram prawnych dla opracowania odpowiedzialnej sztucznej inteligencji, spójnej z ludzkimi wartościami.

- **dr hab. prof. IFiS PAN Maria Gołębiwska**

IFiS PAN

Antropologiczne i ontologiczne stanowiska transhumanizmu

Transhumanizm jest określany jako „filozoficzny ruch” lub szerzej jako „ruch intelektualny”, którego celem byłoby domniemane „ulepszenie” ludzkiego gatunku (w tym możliwości poznawczych i długości życia). Tak pojmowany transhumanizm bywa rozpatrywany w kontekście dotychczasowego humanizmu i wówczas pisze się o poprawie domniemanego naturalnego wyposażenia człowieka, również pojmowanego esencjalnie. Poprawa polega w tym przypadku na ekspozycji i prymacie cech potrzebnych bądź „właściwych”, na przykład z moralnego punktu widzenia. Celem byłaby między innymi moralna poprawa ludzkości. Przede wszystkim jednak poprawa jednostek ludzkich dokonywałaby się dzięki ingerencjom nauki oraz wprowadzaniu zmian technologicznych (przykładem mogą być biomedie). Dyskusje transhumanistów dotyczą także potencjalnych technologicznych zagrożeń i etycznych dylematów, które pojawiają się wraz z nowymi technologiami, wpływającymi na gatunkowe wyposażenie.

Stanowiska antropologiczne transhumanizmu są zróżnicowane: od substancjalizmu, przez esencjalizm naturalistyczny (na przykład genetyka, ewolucjonizm), esencjalizm racjonalistyczny oraz kulturalistyczny (nauka i kultura są zwieńczeniem działalności człowieka), po stanowisko uznające zmienność i labilność cech gatunkowych (pojawiają się w zróżnicowany sposób w przypadku jednostkowych bytów). Stanowiska te są albo deklarowane wprost, albo są zakładane implicite i byłoby to częstsze postępowanie argumentacyjne. W obu przypadkach stanowiska antropologiczne, dotyczące wyposażenia gatunkowego człowieka – podstawowych oraz pomniejszych, wtórnych lub zmiennych cech – są określane w oparciu o przyjmowane założenia ontologiczne, częściej przemilczane niż deklarowane wprost.

W referacie pytam, w jaki sposób teoretycy i zwolennicy transhumanizmu przechodzą w swoich tezach od opisu tego, co jednostkowe do antropologicznych uogólnień i jakie ontologiczne założenia przyjmują.

- **prof. dr hab. Jakub Growiec**

KEI KAE SGH

Zagrożenie egzystencjalne ze strony transformatywnej sztucznej inteligencji

Dynamiczny, wykładniczy rozwój kompetencji AI i tzw. prawo skalowania sugerują, że AI może wkrótce prześcignąć poziom ogólnej inteligencji człowieka. Następnie może wejść w kaskadę samoulepszeń i przejąć kontrolę nad kluczowymi procesami decyzyjnymi i zasobami. Scenariusze długofalowego współistnienia człowieka i AI, przy zachowaniu sprawczości człowieka, wymagają uprzedniego rozwiązania problemu zgodności celów AI (AI alignment). Zagadnieniu temu poświęca się nieracjonalnie mało uwagi i środków.

- **mgr Eryk Hałas**

Doktorant, UW

Ład prawno-gospodarczy w erze dynamicznego rozwoju SI w świetle libertariańskiej etyki własności prywatnej

Tematem niniejszego wystąpienia będzie libertariańskie spojrzenie na kwestię szans oraz zagrożeń, jakie w sferze gospodarczej i prawnej niesie za sobą rozwój sztucznej inteligencji. Etyka libertariańska (w której własność prywatna jest podstawą wolności i dobrowolnego porządku społecznego), z uwagi na nacisk na dobro jednostki ludzkiej jako podmiotu działającego w czasie i przestrzeni, może być systemem godzącym nieustający rozwój technologiczny z ludzką potrzebą bezpieczeństwa.

- **mgr inż. Michał Jasłowski**

Doktorant, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu

Człowiek jako wolny i odpowiedzialny podmiot pracy w kontekście etycznych wyzwań rozwoju sztucznej inteligencji

Praca jako ważny element rozumnego i celowego działania człowieka podlega obecnie dynamicznym przemianom. Sztuczna inteligencja coraz częściej wymieniana jest jako element, który zrewolucjonizuje ludzką pracę. Niektórzy wskazują na ogromne wyzwania związane z masową utratą pracy, inni zaś na możliwość usprawnienia pracy człowieka i płynące z tego korzyści społeczne. Gdzie leży prawda i czy trzeba obawiać się coraz powszechniej wdrażanych systemów sztucznej inteligencji?

- **dr ad. Magdalena Marucha-Jaworska**

KPAiFP KNoP SGH

Problemy prawne wynikające z korzystania z narzędzi sztucznej inteligencji

Udostępnienie narzędzi sztucznej inteligencji szerokiej rzeszy odbiorców do powszechnego użytku powoduje wiele pytań związanych m.in. z odpowiedzialnością, zaufaniem, bezpieczeństwem i aktualnością obowiązujących przepisów prawnych, a nawet całego systemu prawnego. Szeroko rozumiana sztuczna inteligencja wymyka się z dotychczasowych ram prawnych, a tzw. AI Act jest regulacją o charakterze ogólnym. Prezentacja jest próbą wyjaśnienia powyżej wskazanych wątpliwości.

- **dr ad. Ewa Rosiak-Zięba**

KF KES SGH

„Nie zabijaj operatora!”, czyli o wybranych etycznych wątkach związanych ze szkoleniem sztucznej inteligencji

W mediach pojawiają się coraz częściej rozmaite, na ogół dość sensacyjne doniesienia dotyczące kłopotów, jakie mają powstawać w związku z tymi aspektami działania sztucznej inteligencji (SI), które z ludzkiej perspektywy podlegają ocenie moralnej. Przedmiotem mojego referatu będą wybrane wyzwania dotyczące możliwości treningu SI z uwzględnieniem moralnych aspektów działań, które miałyby wykonywać.

- **prof. dr hab. em. Mirosław Sułek**

UW

Prakseologia, potęgomelia, sztuczna inteligencja – co mogą sobie zaoferować?

Istnieje ścisły związek naukowy między prakseologią a potęgomelią; sztuczna inteligencja (SI) jest dla nich narzędziem. Prakseologia to nauka o ludzkim działaniu. Ludzkie działanie charakteryzuje określona moc. Pomiarem tej mocy zajmuje się z kolei potęgomelia. Narzędziem wspierającym jest sztuczna inteligencja, ale prakseologia i potęgomelia mogą również wpływać na kierunki rozwoju SI, gdyż jeśli istnieje relacja, to zawsze jest dwustronna.

- **dr hab. prof. SGH Turek Dariusz,**

IP KNoP SGH

SI jako podmiot moralny, to źle postawione pytanie

Większość dotychczasowych analiz i formułowanych argumentów w zakresie możliwości istnienia/funkcjonowania sztucznej inteligencji (SI) jako podmiotu moralnego/podmiotów moralnych zakładało indywidualistyczną, kontekstowo niewrażliwą i ahistoryczną perspektywę patrzenia na to zjawisko. Zgodnie z klasyczną wskazówką przedstawioną przez Moora (2006, 2009) a także Allena i Wallacha (2011) zakładano, że aby SI mogłaby zostać uznana za podmiot moralny to powinna cechować się autonomią, moralnym zrozumieniem i pewnym poziomem świadomości, w tym (przynajmniej) subiektywnym „ja”, intencjonalnością i moralnymi emocjami, takimi jak np. współczucie, zdolność do chwalenia i potępienia zachowań oraz sumienie. Perspektywa ta pomija jednak kluczowe cechy funkcjonowania podmiotów w świecie, jakimi są ich społeczny, kontekstowo zmienny i ewolucyjny charakter zachowań i decyzji. Dlatego też celem artykułu jest zaprezentowanie argumentów na rzecz

rezygnacji z pojęcia „podmiot moralny” i zastąpienie go innym bardziej odpowiednim terminem w stosunku do SI. Wstępną propozycję pojęć zaprezentowano i omówiono w artykule”.

- **dr hab. prof. SGH Jacek Ziobrowski,**

KF KES SGH

Etyka nie tylko dla sztucznej inteligencji

W referacie przedstawiony zostanie zarys różnych rodzajów koncepcji etycznych uwzględniający nie tylko koncepcje deontologiczne, konsekwencjalistyczne i etykę cnót. Wskazane zostaną główne różnice między koncepcjami różnych rodzajów oraz słabości i ograniczenia najbardziej znanych teorii.

Wiedza o koncepcjach niesprowadzalnych do któregoś ze wskazanych trzech standardowych rodzajów może być przydatna w rozważaniach z zakresu etyki szczegółowej dotyczących m.in. sztucznej inteligencji. Niektóre z takich koncepcji składają się na nurt antyteoretyczny w etyce, inne na etykę wartości, w szczególności warta uwagi wydaje się etyka odpowiedzialności.

- **dr. hab. ad. Robert Sroka,** Akademia Leona Koźmińskiego, Dyrektor ds. ESG, Abris Capital

Fundamenty etyki człowieka wobec sztucznej inteligencji. Karta praw podstawowych jako źródło etycznego podejścia do AI w UE

W dyskusji o etyce sztucznej inteligencji ważna jest optyka. Warto pamiętać, że „etyka sztucznej inteligencji” oznacza „etykę człowieka wobec sztucznej inteligencji”. Na obecnym etapie rozwoju AI to bowiem wciąż człowiek określa warunki (w tym możliwość zakończenia działania) i zasady funkcjonowania algorytmów. Wciąż mamy sprawczość i narzędzia do tego, aby sztuczna inteligencja wspierała dobro, opierając się na etyce, a nie zwiększała ilość zła, przyczyniając się do wzrostu cierpienia fizycznego i psychicznego.

Wielu przeraża wizja przyszłości ze sztuczną inteligencją. Są i tacy, którzy obserwując szybkość, z jaką rozwijana jest AI, twierdzą, że jesteśmy w „momencie Oppenheimera”, który nawiązuje do doświadczeń twórcy bomby atomowej. Jest to moment, w którym zdajemy sobie sprawę, że nasze najlepsze intencje przyniosły tragiczne skutki. Moment, kiedy nasz produkt zostaje użyty w nieoczekiwany i niechciany sposób. Kiedy uświadamiamy sobie, że nawet jeśli nie jesteśmy rasistami, to nasze algorytmy się nimi stają, zaś oprogramowanie, które miało łączyć ludzi, doprowadza do ich plemiennej izolacji. Moment, w którym dostrzegamy, że społeczne i ekonomiczne mechanizmy kontroli i równowagi już nie działają.

Scenariuszy przyszłości jest wiele i nie wiemy, jak będzie ona wyglądała. Natomiast to, w jakim świecie i w oparciu o jakie wartości chcemy żyć, już zdefiniowaliśmy (przynajmniej w zachodnim kręgu kulturowym) i zapisaliśmy – między innymi w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej. I to właśnie zdefiniowane tam fundamenty są

obecnie wdrażane do dokumentów szczegółowych wyznaczających etyczne ramy działania AI.

- **prof. dr hab. Wojciech Paprocki** IITiM, KBwT KZiF SGH

AI w sferze 'business to business' (B2B) - jak będą się zmieniać łańcuchy wartości?